

روسیه و چین روز گذشته روند فعالیت کمیته تحریم‌های ایران را متوقف کردند

شورای امنیت در بن بست حقوقی پرونده هسته‌ای

گزارش

گروه دیپلماسی

بود. با تصویب قطعنامه‌های بعدی و سپس برجام در سال ۲۰۱۵ نقش این کمیته به‌تدریج محدود شد. پس از پایان قطعنامه ۲۳۳۱ در اکتبر ۲۰۲۵ مبنای حقوقی ادامه فعالیت این سازوکار از نظر برخی کشورها خاتمه یافته تلقی می‌شود، درحالی‌که طرفان آن اختلاف نظر وجود دارد. چنانکه مخالفان آن را اقدامی در چارچوب بهره‌گیری سیاسی از سازوکارهای شورای امنیت نادرید کرده‌اند. در شرایطی که شورای امنیت سازمان ملل ریاست دوره‌ای خود را به کلمبیا سپرده است، تحرکات تازه‌ای در نیویورک بار دیگر موضوع پرونده هسته‌ای ایران را به صدر بحث‌ها بازگردانده است. آن هم در شرایطی که قطعنامه ۲۳۳۱ پایان یافته تلقی می‌شود. در چنین فضایی، با وجود مخالفت صریح روسیه و چین با طرح مجدد این موضوع در دستور کار شورا، کلمبیا تحت فشار آمریکا و متحدان غربی اش، ریاست خود بر شورای امنیت را به پیش برده و زمینه برگزاری نشست‌ها را فراهم کرده که با عنوان کمیته ۱۷۳۷ شناخته می‌شود. این کمیته در سال ۲۰۰۶ ذیل قطعنامه ۱۷۳۷ شورای امنیت برای اجرای تحریم‌ها علیه ایران در موضوع هسته‌ای تشکیل شد که وظیفه آن نظارت بر اجرای تحریم‌های مالی، تسلیحاتی و فهرست‌گذاری افراد و نهادهای مرتبط

باشد. یک رأی‌گیری روسیه و سپس مسیر تشکیل نشست کمیته ۱۷۳۷ (۲۰۰۶) را هموار کرد. این رأی‌گیری با ۱۱ رأی موافق، ۲ رأی مخالف از سوی چین و روسیه و ۲ رأی ممتنع پاکستان و سومالی به تصویب رسید؛ هرچند همین سازوکار نیز محل اختلاف جدی میان اعضای شورا شد. هدف اعلامی از تشکیل این نشست، بررسی گزارش‌های مرتبط با کمیته تحریم‌ها بود اما مخالفان آن را تلاشی برای بازگرداندن موضوعی منقضی شده به دستور کار شورای امنیت توصیف کردند؛ به‌ویژه در شرایطی که به گفته آنان، قطعنامه ۲۳۳۱ در ۱۸ اکتبر ۲۰۲۵ به‌طور کامل خاتمه یافته و دیگر هیچ مبنای حقوقی برای ادامه فعالیت‌های مرتبط با آن وجود ندارد. در جلسه که نه نماینده‌ای از سوی دبیرکل سازمان ملل حضور داشت و نه گزارشی رسمی قرائت شد از نگاه برخی دیپلمات‌ها نشانه‌ای از بی‌اعتباری نشست بود. این در حالی است که پیش‌تر نیز در اسفند سال گذشته، نشست مشابه در دوران ریاست آمریکا در شورای امنیت بدون نتیجه پایان یافته بود.

فقدان مبنای حقوقی

روسیه و چین در مواضعی هماهنگ اعلام کردند که شورای امنیت پیش‌تر بررسی موضوع هسته‌ای ایران را به پایان رسانده و تلاش برای احیای کمیته ۱۷۳۷ را فاقد هرگونه مبنای حقوقی می‌داند. «واسیلی نینزیا» سفیر روسیه در سازمان ملل تأکید

روسیه و چین

در مواضعی هماهنگ

اعلام کردند

که شورای امنیت

پیش‌تر

بررسی موضوع

هسته‌ای

ایران را به

پایان رسانده

و تلاش برای

احیای کمیته

۱۷۳۷ را

فاقد هرگونه

مبنای حقوقی

می‌داند

کرد که برنامه هسته‌ای ایران از دستور کار شورا خارج شده و آنچه غرب دنبال می‌کند، ایجاد توهم درباره بازگشت قطعنامه‌های لغوشده است. او همچنین گفت هیچ قطعنامه جدیدی برای احیای تحریم‌ها وجود ندارد و تأکید کرد سیاسی‌سازی این موضوع تنها تنش‌ها را افزایش داده و مسیر دیپلماسی را تضعیف می‌کند. از نگاه مسکو چنین رویکردی حتی می‌تواند روند همکاری‌های فنی با ژانسی بین‌المللی انرژی اتمی را نیز با اختلال مواجه کند.

چین نیز در موضعی مشابه، آمریکا را به دلیل خروج از برجام و سیاست‌های فشار حداکثری، مسئول اصلی وضعیت کنونی دانست. نماینده‌یکم تأکید کرد شورای امنیت نباید به ابزاری برای پیشبرد دستورکار سیاسی چند کشور تبدیل شود و باید تمرکز خود را بر روند حل‌وفصل دیپلماتیک قرار دهد. او وضعیت منطقه را «بسیار شکننده» توصیف کرد و بر اصل «امنیت تفکیک‌ناپذیر» تأکید داشت. در مقابل، نمایندگان انگلیس، فرانسه و آمریکا از ادامه بررسی موضوع حمایت کردند و مدعی شدند سازوکارهای تحریمی می‌تواند دوباره فعال شده باشد. نماینده آمریکا حتی با انتقاد از مخالفت روسیه و چین بر ضرورت ادامه نشست برای بررسی اجرای تدابیر تحریمی تأکید کرد.

فرانسه نیز مدعی شد بازگشت تحریم‌ها مطابق بند‌های ۱۱ و ۱۲ قطعنامه ۲۳۳۱ انجام شده و برگزاری نشست برای بررسی فعالیت‌های کمیته را موجه دانست. انگلیس نیز با تکرار مواضع پیشین خود، بر فعال شدن سازوکار بازگشت تحریم‌ها تأکید کرد. با وجود این جدال سیاسی و حقوقی میان دو طرف، نشست شورای امنیت در نهایت بدون صدور هیچ نتیجه، قطعنامه یا جمع‌بندی مشخص پایان یافت که بار دیگر شکاف عمیق میان اعضای دائم شورا بر سر پرونده هسته‌ای ایران را آشکار کرد. بی‌آنکه افقی روشن برای اجماع در آینده ترسیم کند.

دیپلماسی زیر تباد آتش

نشست شورای امنیت در حالی برگزار شد که با مبادا چهارشنبه پس از آنکه آمریکا در

رأی منفی روسیه و چین به قطعنامه شورای حکام آژانس

عراقچی: آژانس در حال تبدیل شدن به ابزار توجیه حمله است

عضو، ایران باید اطلاعات دقیق درباره حسابرسی مواد هسته‌ای و وضعیت تأسیسات تحت پادمان را در اختیار آژانس قرار دهد و همچنین تمامی دسترسی‌های لازم برای راستی‌آزمایی این داده‌ها را فراهم کند؛ درخواستی که در متن با عنوان فوری و بدون تأخیر توصیف شده است. در عین حال، این پیش‌نویس برخلاف برخی طرح‌های اولیه، شامل ارجاع پرونده ایران به شورای امنیت سازمان ملل نمی‌شود.

در واکنش به این تحرکات بود که عراقچی در نامه خود به شورای حکام حملات آمریکا و اسرائیل به تأسیسات هسته‌ای ایران در ژوئن ۲۰۲۵ را غیرقانونی و بی‌سابقه خواند و گفت این حملات کمتر از ۲۴ ساعت پس از قطعنامه شورای حکام انجام شده است. او در پایان از اعضای شورای حکام خواست با رویکردی بی‌طرفانه مانع سیاسی شدن آژانس شوند. نماینده‌کی ایران در وین نیز این قطعنامه را اقدامی تحریک‌آمیز و غیرضروری دانسته و هشدار داده است که چنین رویکردی در چارچوب الگوی تکرارنشده می‌تواند به تشدید تنش‌ها و زمینه‌سازی برای اقدامات خصمانه علیه تأسیسات هسته‌ای ایران منجر شود.

شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی با ۲۱ رأی موافق، ۳ رأی مخالف (روسیه، چین و نیجر) و ۱۰ رأی ممتنع قطعنامه‌ای درباره برنامه هسته‌ای ایران تصویب کرد. نماینده‌کی ایران در وین این قطعنامه را غیرحرفه‌ای و فاقد استانداردهای فنی توصیف و اعلام کرده تهران در دفاع از حقوق هسته‌ای خود و در واکنش به این تصمیم عقب‌نشینی نخواهد کرد.

پیش‌تر سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه ایران در نامه‌ای خطاب به اعضای شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی پیش‌نویس قطعنامه ارائه شده از سوی آمریکا و سه کشور اروپایی را اقدامی سیاسی و برخاسته از بدبینی آشکار توصیف کرد و از اعضا خواست اجازه ندهند آژانس بار دیگر به ابزاری در اختیار ایالات متحده تبدیل شود. این موضع‌گیری در حالی مطرح شده که واشنگتن در روزهای اخیر در حال رایزنی گسترده با اعضای شورای حکام بود تا از پیش‌نویس قطعنامه‌ای حمایت کنند که ایران را ملزم می‌کند درباره سرزنش‌تأسیسات هسته‌ای بمباران شده و همچنین اورانیوم غنی شده ذخیره شده در آن سایت‌ها به براساس آژانس اطلاع‌رسانی کند. براساس متن پیش‌نویس منتشرشده پیش از نشست فصلی شورای حکام ۲۵ کشور

بررسی مجموعه این اقدام‌ها حکایت از آن دارد که سازمان امور مالیاتی به مالیات فقط به‌عنوان منبع درآمد‌های مورد نیاز دولت نمی‌نگرد، بلکه آن را اهرمی برای تنظیم‌گری در فضای اقتصادی کشور می‌بیند و صیانت از فضای کسب و کار و تسهیل امور برای فعالان اقتصادی را به‌عنوان یک هدف راهبردی دنبال می‌کند.

سازمان امور مالیاتی کشور در سال ۱۴۰۴ و به دلیل شرایط ناشی از وقوع دو جنگ تحمیلی، فراتر از تسهیلات معمول، بسته و ویژه‌ای از تمهیدات شامل تعدیل مهلت‌های مالیاتی، بخشودگی جرایم و ارائه تسهیلات ویژه را برای حمایت از فعالان اقتصادی تدوین و اجرا کرده است.

نیز گام دیگر این سازمان در جهت شناسایی و حذف مقررات منسوخ بوده است که با هدف کاهش فساد اداری، افزایش امنیت اقتصادی و دسترسی آسان مؤدیان و کارشناسان به قوانین معتبر و کارآمد تدوین شده و فرآیندهای تشخیص درآمد، رسیدگی و وصول مالیات صورت گرفته است.

چرخش عقربه مالیات به سمت بهبود فضای کسب و کار در سال ۱۴۰۴

تومان در سال ۱۴۰۳، ۲۰ درصد رشد داشته است. این رقم در مقایسه با ۲ سال قبل از آن، ۳ برابر شده است. افزایش حد نصاب برخورداری از مزایای این تبصره در سال ۱۴۰۴ باعث شد بیش از ۱۲ میلیون و ۵۰۰ هزار مؤدی از تسهیلات این تبصره بهره‌مند شوند. نکته قابل تأمل اینکه مالیات مقطوع ۹۰ درصد از صاحبان مشاغل برای عملکرد سال ۱۴۰۳ صفر تعیین شده و مالیات سالانه ۹۷ درصد مؤدیان نیز کمتر از ۳۰ میلیون تومان است.

شاخص عملکردی دیگری که رشد آن را می‌توان در جهت بهبود فضای کسب و کار و تسهیل امور برای فعالان اقتصادی تفسیر کرد، افزایش بیش از ۷۹ درصدی استرداد مالیات است. این رقم در سال ۱۴۰۳ به ۲۳ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان رسیده بود. اما برای سال ۱۴۰۴ به ۵۹ هزار و ۹۰۰ میلیارد تومان افزایش یافته است. این افزایش که با هدف تسریع در بازگشت مالیات اضافه‌پرداختی به مؤدیان، افزایش نقدینگی در دسترس فعالان اقتصادی و پیش‌بینی‌پذیرتر کردن اقتصاد و در نهایت افزایش اعتماد عمومی به نظام تأمین مالی صورت گرفته است، شاخص مهمی برای قضاوت درباره نگاه نظام مالیاتی به فضای کسب و کار است. افزایش سقف تسهیلات بانکی بدون نیاز به مقاصح‌حساب موضوع ماده ۱۸۶ قانون مالیات‌های

بررسی گزارش عملکرد سازمان امور مالیاتی کشور در سال ۱۴۰۴ نشان می‌دهد این سازمان ضمن تلاش برای تحقق درآمد‌های مالیاتی پیش‌بینی‌شده، بهبود فضای کسب و کار و تسهیل امور برای فعالان اقتصادی را نیز به‌عنوان یک راهبرد اولویت کلان در دستور کار خود داشته است.

بررسی اعداد و ارقام درج شده در گزاره ۱۴۰۴ سازمان امور مالیاتی کشور، از افزایش ۷۹ درصدی استرداد مالیات گرفته تا «تعیین مالیات صفر برای ۹۰ درصد از صاحبان مشاغل» مؤید گام‌های مؤثر نظام مالیاتی در جهت بهبود فضای کسب و کار و حمایت از اقشار ضعیف و حرکت هدفمند به سمت عدالت مالیاتی است.

گزارش عملکرد سازمان امور مالیاتی در سال ۱۴۰۴ نشان می‌دهد این سازمان در کنار تلاش تحقق درآمد‌های مالیاتی پیش‌بینی‌شده از بهبود فضای کسب و کار و تسهیل امور برای مشاغل خرد غافل نبوده است. یکی از مهمترین اقدام‌هایی که در سال گذشته در راستای نیل به این هدف صورت گرفت، افزایش حد نصاب بهره‌مندی از مزایای تبصره ماده ۱۰۰ قانون مالیات‌های مستقیم بود. حد نصاب بهره‌مندی از مزایای تبصره ماده ۱۰۰ قانون مالیات‌های مستقیم برای سال ۱۴۰۴ به ۲۱ میلیارد و ۶۰۰ میلیون تومان رسید که نسبت به رقم ۱۸ میلیارد

در راستای اجرای قانون جهش تولید دانش‌بنیان و عبور از خام‌فروشی صورت گرفت:

مالیات علی‌الحساب بر صادرات مواد خام و نیمه خام؛ یک درصد راهگشا

بر اساس اعلام سازمان امور مالیاتی کشور، اختصاص یک درصد مالیات علی‌الحساب بر صادرات مواد خام و نیمه خام برای اجرای قانون جهش تولید دانش‌بنیان و عبور از خام‌فروشی و با استناد به قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت و اختیارات مندرج در قانون مالیات‌های مستقیم صورت گرفته است.

سازمان امور مالیاتی کشور بارد شائبه «فشار مالیاتی ناشی از اخذ مالیات علی‌الحساب از صادرات مواد خام و نیمه خام» اعلام کرد؛ اختصاص یک درصد مالیات علی‌الحساب بر صادرات مواد خام و نیمه خام برای اجرای قانون جهش تولید دانش‌بنیان و توسعه زنجیره ارزش تولید و عبور از خام‌فروشی با استناد به بند (پ) ماده (۹۹) قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران صورت

تعیین خواهد شد. لذا مالیات علی‌الحساب پرداختی، در اجرای مفاد تبصره (۳) ماده (۱۰۵) و ماده (۱۵۹) قانون مالیات‌های مستقیم از مالیات متعلق کسر و در صورتی که مبلغی بیش از مالیات متعلق پرداخت شده باشد اضافه پرداختی مسترد خواهد شد.

ذکر این نکته نیز حائز اهمیت است که اخذ این نوع مالیات با توجه به ماهیت علی‌الحساب بودن آن و امکان احتساب آن در فرآیند تعیین مالیات نهایی نه تنها بار مالی جدیدی ایجاد نمی‌کند، بلکه راهکاری است که در جهت شفافیت اقتصادی و تحقق عدالت مالیاتی طراحی شده است.

سازمان امور مالیاتی کشور با تأکید بر اینکه وصول مالیات با درک شرایط موجود و رعایت حقوق و کرامت مؤدیان صورت می‌گیرد اعلام کرده است؛ این سازمان همواره در پی ایجاد تعادل میان تأمین بودجه کشور و رعایت حقوق مؤدیان بوده و در چارچوب قوانین و مقررات، حداکثر مساعدت را در راستای رعایت حقوق مؤدیان ارائه می‌نماید.

مالیات متعلق به همان سال را به نسبتی از آخرین مالیات قطعی شده سنوات قبل یا به نسبتی از حجم فعالیت به‌طور علی‌الحساب پرداخت نمایند. علاوه بر این، رأی هیات تخصصی دیوان عدالت اداری در تاریخ ۱۴۰۴/۰۳/۲۰ مبنی بر رد شکایت تجدیدیه صادرکنندگان فرآورده‌های صنایع و معادن سرب و روی ایران با موضوع اخذ مالیات علی‌الحساب صادرات مواد و محصولات معدنی موضوع بند (ز) تبصره (۶) قانون بودجه (۱۴۰۲) نشان می‌دهد که وصول یک درصد مالیات علی‌الحساب صادرات مواد خام و نیمه‌خام در راستای اختیار اجرای قانون مالیات‌های مستقیم بوده و مطالبه آن دارای مجوز قانونی است.

سازمان امور مالیاتی کشور با اشاره به اینکه اخذ مالیات علی‌الحساب از صادرکنندگان مواد معدنی خام و نیمه‌خام در راستای شفاف‌سازی فعالیت‌های اقتصادی، ساماندهی نظام مالیاتی و کمک به تحقق اهداف قانون جهش تولید دانش‌بنیان صورت می‌گیرد، تأکید کرده است؛ بدیهی است مالیات متعلق پس از رسیدگی به اسناد و مدارک و دفاتر،

می‌گیرد که مقرر داشته است: «صادرات کلیه مواد و محصولات معدنی، صنایع فلزی و غیرفلزی و محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی... در تمام نقاط کشور مشمول مالیات بر درآمد و عوارض می‌شود... کلیه منابع درآمدی موضوع این بند... در رعایت اصل پنجاه و سوم (۵۳) قانون اساسی در راستای اجرای قانون جهش تولید دانش‌بنیان در اقتصاد دانش‌بنیان معاونت علمی، فن‌آوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری قرار می‌گیرد.»

سازمان امور مالیاتی همچنین با تشریح مبنای قانونی اخذ مالیات علی‌الحساب اعلام کرده است؛ ماده (۱۶۳) قانون مالیات‌های مستقیم به سازمان اجازه داده است مشمولان مالیات را در مواردی که مالیات آنان در موقع تحصیل درآمد کسر و پرداخت نمی‌شود، کلاً یا بعضاً مکلف نماید در طول سال،